

VIHARNIK

Letnik XLII – junij 2017, št. 2
ISSN 1318-9484

Pogled na Triglav z Laščka

Foto: Zvonko Bergant

IZ VSEBINE :

- **Popotnica za poletje**
- **Informacije z upravnega odbora**
- **In memoriam: SPASOJE LAZUKIČ**
- **Člani poročajo o izletih: Slovenska Istra, Kojnik, Lašček, Javornik nad Črnim Vrhom, Sabotin**
- **Spoznajmo živali skozi poezijo: »Strigalice«;**
»Koga v gozdu se bojiš«
- **Utrinki iz narave: Jelenjad v Črnučah, Kužna znamenja**
- **Minutka za poezijo: »V žlebeh pod Spiki nad Policami«**

Prva številka glasila v tekočem letu izide **sredi meseca februarja** (gradivo za občni zbor), ostale tri številke pa **v začetku meseca maja, septembra in januarja**. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca aprila, avgusta in decembra na e-naslov **<info@pd-viharnik.si>**.

Uredila: Metka Bulc, lektorirala: Ema Miklavič

UVODNIK

Tako kot narava ne izbira ne časa ne kraja, še manj pa oblike in posledic svojega delovanja, tako tudi mi sami včasih ne moremo vplivati na dogajanje v nas samih. Nad tem se lahko navdušujemo in veselimo, ob manj dobrih dogodkih pa hudujemo, se žalostimo. A na koncu lahko ugotovimo, da se stvari v življenju zgodijo z namenom. Pa četudi se borimo, jezimo in jih skušamo odmisлити, pozabiti. Brez izjeme nam ponujajo – in verjamem, da se s tem razlogom tudi pojavijo – priložnost za razmislek, za postanek. Priložnost, da ozavestimo namen nastanka in s tem tudi možnost spremembe nadaljnjega delovanja. Največkrat posredno, včasih pa lahko povsem direktno povežemo posledico z njenim vzrokom.

In če je to pri nas ljudeh, naših telesih, na prvi pogled malo manj razvidno (zato je še toliko bolj pomembna naša pozornost), nam narava jasno pokaže svoje zmožnosti, do katerih dovoljuje naše delovanje. Pokaže svoje meje, ki kličejo po večjem in sinhronem (so)delovanju z njo namesto uničujočem delovanju proti njej.

Ob dnevu Zemlje v preteklem aprilu in skorajšnjemu začetku poletja vam in nam zato želim, da se čim večkrat spomnimo, da je naša Zemlja naš dom, naše okolje, in da smo zato soodgovorni za nastajanje njenih čudovitih lepot, njenih čarobnih oblik in bogastva, a po drugi strani tudi neljubih pojavov, ki v naša življenja marsikdaj vnesejo žalost in nemoč. A ta nemoč je zgolj navidezna. Tudi sami imamo namreč moč, da s skrbnim negovanjem in neonesnaževanjem narave sovplivamo na negativne posledice ali celo odpravimo vzroke, s tem pa ustvarimo za nas boljše, lepše in bolj zdravo okolje.

Moč in s tem možnost odločitve imamo tudi glede naše fizične aktivnosti. Da prepoznamo, ali bolje rečeno – slišimo – naše telo, naše meje zmogljivosti. Nesrečam in poškodbam v gorah namreč velikokrat botruje presežanje naših

sposobnosti, verjetno še večkrat pa prevelika utrujenost. Vsaka pot v hribe, gore, se ne konča z osvojitvijo vrha – sestop in vrnitev je morda še večji izziv. Zato malo daljši postanek ob osvojitvi cilja ponuja ne samo priložnost za opazovanje lepot narave in druženje, ampak tudi za počitek za varno vrnitev domov. Vse v duhu varnosti.

Vsem skupaj iz srca privoščim prijetno, toplo poletje, polno navdihujočih trenutkov v naravi. Da se bomo čim večkrat srečali v objemu njenega obilja, bogastva in lepot ter da bo naš korak karseda lahkoten in varen.

P.s. Pojasnilo in v opravičilo: Glasilo je tokrat zaradi nepredvidene bolniške odsotnosti urednice izdano z zamikom. Prosimo za razumevanje.

**Urednica
Metka Bulc**

INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

V februarju smo izvedli občni zbor, ki je minil brez posebnosti. UO je dal predlog, da se posodobi logotip društva. Glede na pravila društva bi to lahko storili na občnem zboru v letu 2018. Po občnem zboru se je upravni odbor sestal na seji, kjer pa smo se dogovorili, da znaka ne bomo spreminjali.

Društvo bo dalo izdelati športne majice z znakom društva. Najprej jih bomo dali nekaj narediti poskusno, potem pa bodo majice na voljo vsem, ki boste za to zainteresirani.

Predsednik društva

IN MEMORIAM – SPASOJE LAZUKIĆ 1938 - 2017

V spomin.

Spaso se je rodil kot najmlajši od petih otrok v kmečki družini sedemindvajsetega maja leta 1938 v vasici Slatina redna blizu Bosanskega Šamca v Bosni. Ker je bila kmetija majhna, mu je mama svetovala, naj po osemletki nadaljuje šolanje na srednji šoli. Po končani šoli se je zaposlil kot tehnik v železarni v Zenici. Tu je prejel štipendijo za nadaljevanje študija na področju metalurgije. Tako ga je pot zanesla v Ljubljano. V času študija je spoznal Gorenjko Anico. Začela sta iz nič, toda pridne Aničine roke in ljubezen do postavnega mladeniča so premagale tudi te težave. V zakonu sta se jima rodila Zoran in Gordana, oba imata svoji družini. Tako kot vsak dedek je bil Spaso ponosen na svoje vnuke in jim je vedno pomagal pri njihovih zunajšolskih dejavnostih, največkrat kot taksist.

Spaso in Anica ostaneta sama, leta 1992 sta se pridružila ljubiteljem pohodništva v planinskem društvu Viharnik. V tem krogu sta spoznala veliko planinskih prijateljev. Tako je Spaso z njimi prehodil poti od Rožnika do Triglava, pa tudi na katerega od vrhov v zamejstvu je stopila njegova noga. Bil je dober in zanesljiv kolega. Spomnim se, kako mi je v vročem juliju leta 1996 posodil kratke hlače, moje so ostale doma, ko smo se viharniki odpravili na dvodnevni potep iz Stare Fužine na Vogar, Pršivec ... in naslednji dan zaključili v planinskem domu na Vojah. Brez njegove pomoči niso minili srečelovi ob novoletnih srečanjih društva. Zelo rad se je zavrtil ob ritmih polke. Redno se je udeleževal občnih zborov društva. Leta 1994 sva se viharnikom pridružila tudi midva, Aleša in jaz. Kar nekaj pohodniških avantur smo naredili.

Po upokojitvi leta 2007 se je pridružil balinarskemu društvu v svoji stanovanjski soseski. Bil je navdušen balinar. Z leti se je organiziranih izletov udeleževal vse redkeje, enako tudi jaz.

Skupaj sva bila zadnjič po brkinskih gmajnah, ob praznovanju štiridesete obletnice društva. Od tam je tudi njegova fotografija. Spasu pa je ostala ljubezen do Gorenjske, skoraj ni bilo sobote ali nedelje, da se ne bi z Anico odpravila tja z obveznim kosilom pri Trebušniku. Včasih sva jima delala družbo tudi midva. Rad je tudi kolesaril po opravkih v Ljubljani.

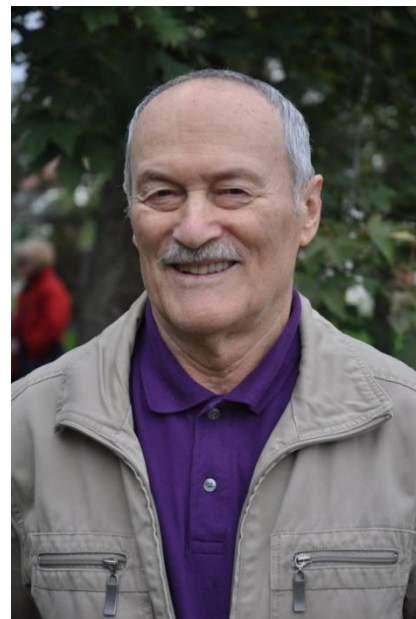
Njegovo kolesarjenje se je končalo pri Petrolovi črpalki v bližini AMZS, le nekaj sto metrov od stanovanja, četrtega marca letos. Bolečine so bile prehude, komaj je prišel domov. Po opravljenih zdravniških pregledih se je izkazalo, da je bolezen zelo napredovala. Pravega zdravljenja ni bil deležen, prejemal je le sredstva za blažitev bolečin. Kljub temu je bil optimist. Ob najinem zadnjem obisku konec marca je rekel, da bi še rad sedel na kolo.

Za pripravo članka Spasu v spomin sva obiskala Anico, z namenom izvedeti kaj več o njem. Ko sva vstopila v dnevni prostor, sta naju na mizi pozdravila njegova fotografija in kamen, ki ga je prinesel Anici z zadnjega izleta s Primorske.

Ko se je poslavljaj, je rekel: 'Ne bodite žalostni, ohranite lepe spomine.' Opogumljal jih je z besedami: 'Kogar imaš rad, nikoli ne umre, le daleč stran je.'

Hvala ti, dragi prijatelj, s teboj nam je bilo lepo.

Anton Doma

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

SLOVENSKA ISTRA, 28. 1. 2017

V soboto, 28. 1. 2017, smo se viharнице in viharniki pod vodstvom vodnika Štefana in predsednika društva Gregorja odpravili na potep po samotnih istrskih vasicah. Izhodišče našega izleta je bilo pri gostilni v Sočergi, v kateri se je ta tudi končal z obedom. Poleg moških vodnikov je to vlogo prevzela tudi psička Bistra, ki nas je spremljala celotno pot. Pri tem nas je zares usmerjala na pravo pot, ki jo je verjetno sama že nešteto krat prehodila s podobnimi pohodniki, kot smo bili mi.

Ponosni vodnik Štefan in četa (predvsem) viharnic

Od gostilne smo se odpravili v središče vasi in se nato po kolovozu in gozdni poti povzpeli do vasice Sokoliči, kjer je bil naš prvi postanek.

Postanek v vasi Sokoliči

Le kako je dobila ime ta vasica, smo se spraševali. Morda so se tu naselili »Sokoliči« ali pa so nad njo krožili sokoli in ji tako dali ime.

Po stezi po borovčevem gozdu smo se spustili do slapa Veli vir, ki je visok približno osem metrov.

Slap Veli vir

Tokrat ni bil posebno vodnat tako zaradi pomanjkanja padavin kot zaradi mraza in s tem ledu.

Del pohodnikov pred slapom

Od slapa smo se odpravil naprej po gozdni poti in kolovozu do bolj ali manj zapuščenih ali zaspanih istrskih vasi ter se nato vrnili v Sočergo. Tam smo se okrepčali z bobiči in fuži ter se nato odpravili domov.

Izlet ni bil ravno naporen, se je bilo pa lepo v prijetni družbi odpraviti v del Slovenije,

ki ga pogosto ob vseh lepotah, ki jih premore naša domovina, kar nekoliko spregledamo.

Irena Zadnikar

KOJNIK (802 m), 11. 3. 2017

Današnja pot nas je vodila na južni del Podgorskega krasa, na 802 m visok Kojnik, ki je položen vrh v grebenu nad Kraškim robom, južno od Slavnika.

Vas Podgorje, ki leži na nadmorski višini 506 m, je bila izhodišče naše poti. Skozi zgodovino je bilo Podgorje v lasti različnih fevdalnih družin, od tega dlje časa pod socerbskim fevdalnim gospodvom. Vas so leta 1499 požgali Turki, leta 1616 so jo opustošili še Benečani. V letu 2016 je v vasi živelo 143 prebivalcev.

Pot na Kojnik je prijetna in nezahtevna, saj je višinska razlika manj kot tristo metrov.

Vodnik Štefan je imel - kot vselej - vse pod nadzorom.

Po ravnini sledimo kolovozu in markacijam, ki nas vodijo skozi gozd. Zelo počasi se začnemo vzpenjati in že smo bili pri lovskem zavetišču Kojnik na višini 710 m.

Ozka steza nas iz gozda pripelje na razgledna travnata pobočja, ki so nam odpirala pogled na morje, viadukt Črni Kal, bližnji Slavnik, Dolomite in Julijske Alpe.

Lepota modrine neba in Jadranskega morja

Še malo, pa bomo na vrhu.

Sledil je le še prijeten borov gozdček in po nekaj metrih hoje smo prispeli na vrh, ki je nudil še lepši razgled daleč naokrog. Nad nami pa sinjmodro nebo in popolnoma smo se prepustili božanju vetra, ki nas je objemal z vseh strani.

Pot smo nadaljevali v smeri Kraškega roba in previdno stopali mimo podzemnih jam še iz prve svetovne vojne. Kraški rob je naravna meja med celinskim delom Slovenije in Slovensko Istro. Dolg je okoli 20 kilometrov, od Socerba, ki spada v občino Koper, pa vse do Mlinov na slovenskohrvaški meji. Slovenci na italijanski strani meje mu pravijo Breg, na slovenski pa tudi Bržanija. Topli sončni žarki in zavetje ob robu so nas čez čas spet zvalili na tla. Kdor ni zaprl oči in je bil na pravem mestu, je lahko videl obisk rumenegametulja, ki se je kaj hitro spet pustil za rob, kot da smo bili preveč moteči za njegovo tiho letenje. No, tudi mi smo nadaljevali pot do našega drugega cilja, ki ni bil več tako daleč - ponosnega kozoroga (lovskega spomenika).

Skupinski portret na Kojniku

Od tu nas je pot vodila nazaj na naše izhodišče. Veseli in dobre volje smo se odpeljali v Kozino na zaslužen porcijo dobre hrane in pijače. Ko se je sonce že začelo poslavljeti, smo se tudi mi odpravili proti domu, vsi srečni, da smo preživeli tako lep dan v prijetni družbi, in si obljubili, da se kmalu spet vidimo.

Izlet je vodil Štefan Rojina; število udeležencev 27

Zapisała:
Marija Kovšca (delno vir: internet)

LAŠČEK (1071 m), 8. 4. 2017

V soboto, 8. 4. 2017, se je 18 viharikov pod vodstvom vodnika Grege odpravilo na Lašček, najvišji vrh Banjšic.

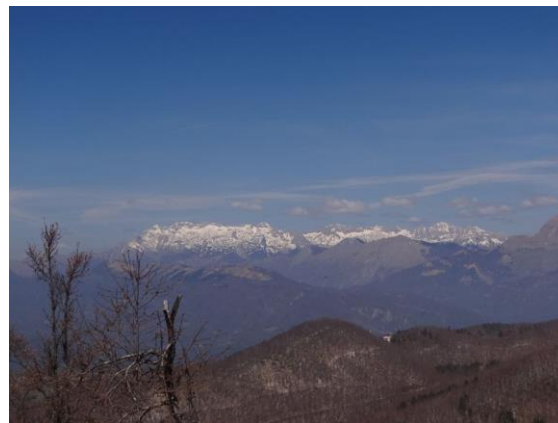
S kombijem in dvema avtomobiloma smo se odpeljali na Banjško planoto. Naše izhodišče za Lašček je bila vas Cvetrež.

Počasi smo se vzpenjali po samotni poti skozi gozd in po dobri uri nezahtevne hoje smo že bili na deloma poraščenu vrhu, ki stoji nekako na sredi planote in ponuja razglede na vse strani, razen na vzhodno, ker je tam vrh poraščen.

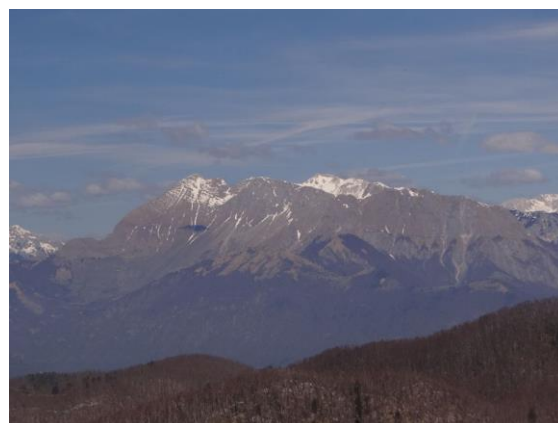

Znašli smo se tudi po slabo uhojeni poti iz Cvetreža.

In razgledi so bili res lepi, od Spodnjih bohinjskih gora do Kanina, na Matajur, Korado, Krn, Kolovrat.

Zasneženo Kaninsko pogorje

Pogled na Krn

Čeprav je bil dan sončen, nebo ni bilo tako jasno, da bi se dobro videl tudi Tržaški zaliv in celo Dolomiti.

Prelepi razgledi na vrhove Julijskih Alp

Banjška planota je planota zlasti od daleč, od blizu je to razgiban svet travnih planjav, zaobljenih slemen, kamnitih vrhov, cest in nešteto kolovozov, pa tudi mračnega gozda, polnega vrtač in brezen. Na severu jo omejuje Idrijca, ves zahodni del si je vzela Soča, južni in vzhodni del pa suhi Čepovanski dol. Po planoti je raztresenih

veliko število zaselkov pa tudi samevajočih domačij, ki jih še vedno spremlja duh nekdanjega življenja. Mimo nekaj samotnih domačij je pot vodila tudi nas.

Privoščili smo si daljši počitek, pomalicali, nato pa se po drugi strani vrnili na izhodišče.

Hoteli smo zakuriti kres, pa je bilo še prezgodaj.

Tokratna ekipa viharnikov na Laščku

Ustavili smo se v okrepčevalnici Žbogar na kavi. Lastnik je sorodnik našega olimpijca Vasilija Žbogarja. Prav prijetno je bilo poklepetati z njim. Kombi se je zaradi vodnikovih obveznosti po kavi odpeljal v Ljubljano, ostali, ki smo se peljali v obeh avtomobilih, pa smo se na povratku ustavili še v vasi Bate v sirarni, kjer smo nakupili nekaj skute in sira, v Solkanu pa smo še nekaj malega pojedli.

To je bil moj prvi izlet s planinskim društvom Viharnik. Dan sem preživela v dobri družbi in prepričana sem, da se bom tako dobro imela tudi na vseh naslednjih izletih.

Zvonka Berčič

JAVORNIK NAD ČRNIM VRHOM (1240 m), 22. 4. 2017

Sobotno jutro 22. aprila je bilo precej sveže, a sončno. Dobro razpoloženi udeleženci izleta smo se zbrali na parkirišču pri Dolgem mostu za izlet na Javornik, ki ga je vodil naš vodnik Štefan. Našo naravovarstvenico Marijo je najprej zanimalo, ali se bomo kje ustavili za jutranjo kavico. Udeleženka izleta Anica, ki je sicer tudi naša vodnica, je takoj prepoznala Marijino potrebo po prvem jutranjem napitku, stekla do avta po termovko in ji natočila slasten črni napitek. Ko je bila prva želja izpolnjena, se nas je osem udeležencev izleta in vodnik usedlo v dva osebna avtomobila in krenili smo proti Logatcu in naprej proti Črnemu Vrhu.

Jutranja kavica kar na parkirišču

V samem naselju smo videli dve večji skupini otrok s plastičnimi vrečkami, ki so ob poti in po bližnjih travnikih pobirali smeti. Seveda, saj je bila ta sobota tudi dan Zemlje. Tudi mi smo sklenili, da bomo med potjo pobrali kakšen odpadek, če ga bomo videli. Dan zemlje je bil prvič organiziran leta 1970. Dogodek vsako leto obeleži okoli 192 držav.

Javornik se nahaja jugovzhodno od naselja Črni Vrh. Sodi v okvir Nature 2000. Gre za mrežo območij, ki so jih določile države Evropske unije. Na teh območjih se želi ohraniti rastlinske in živalske vrste ter življenjske prostore, ki so v Evropi redki in

ogroženi. Natura 2000 pokriva 36 % slovenskega ozemlja.

Pod vznožjem hriba, kjer je tudi domačija, smo parkirali in pričeli naš planinski pohod. Začetni širok, nekoliko razrit kolovoz, ki je bil očitno pred kratkim narejen za spravilo lesa, je kmalu prešel v lepo, mehko planinsko pot. Za prijetno vzdušje je še dodatno skrbel vodnik Štefan, ki je povedal kar nekaj šal.

Planinsko pot je zaljšalo kar nekaj gozdnega cvetja, od podlesnih vetrnic, spomladanske torilnice, žanjevca do votlobetnih petelinčkov. Najbolj so me razveselile zaplate zlatičnih vetrnic, ki jih ne vidim prav pogosto. Zelo hitro jih lahko zamenjamo za zlatice, ki jih je več vrst. Od njih se ločijo po stebelnih listih, ki so zbrani v vretencu, kar jih uvršča med zlatične vetrnice.

Zaplate zlatične vetrnice

Osvežitev vremena pred dnevi je tudi na tej poti pustila sledove, saj so bile mestoma še manjše zaplate snega, dovolj za nekaj kep. Ena je zadela tudi Marijo, ki pa se zaradi hladnega udarca v prsi ni hudovala. Nekje na sredi našega vzpona smo imeli ponovno priložnost videti žalostno opustošen predel gozda kot posledico žledoloma pred tremi leti.

Vzpon skozi opustošen predel gozda

Na travnatem pobočju, malo pod vrhom, je mrzel veter bril okoli naših ušes, tako da smo iz nahrbtnikov izvlekli kape. Priden domačin pa se za veter ni zmenil in je pridno žagal bukov les in ga zlagal v skladovnico.

Po dobri poldrugi uri hoje smo dosegli naš cilj, vrh Javornika, na višini 1240 m. Vrh je porasel z drevesi, zato so tamkajšnji krajani že leta 1972 postavili razgledni stolp, tako se z vrha odpre lep razgled.

Vrh Javornika z razglednim stolpom

Vodnik Štefan je pokazal, kje se nahajajo Karnijske in Julijske Alpe, Karavanke in Kamniško-Savinjske Alpe. Oddaljena pogorja je nekoliko zastirala visoka oblačnost, bolj razločen pa je bil pogled na škofjeloško, cerkljansko ter notranjsko hribovje.

Vrh stolpa nudi enkraten pogled

Po krajšem oddihu in okrepčilu iz nahrbtnika smo se spustili do nekaj minut nižje ležeče Pirnatove kočice na višini 1156 m. Prijetna mlada oskrbnica je ta dan imela na izbiro dvojno slastno jed na žlico, doma jabolčni zavitek ter domač zeliščni liker za želodčne težave.

Po prvi svetovni vojni je bila zaradi nove italijanske oblasti kočica opuščena in je pričela razpadati. Po drugi svetovni vojni je bila kočica večkrat obnovljena.

Pri Pirnatovi kočici

Leta 2001 jo je prevzelo Planinsko društvo Javornik – Črni Vrh nad Idrijo, ki jo trenutno ponovno postopno obnavlja.

Pirnatova kočica malo pod vrhom Javornika

Po okrepčilu v kočici smo se po isti poti pričeli spuščati nazaj proti našemu izhodišču. Malo pod kočico je bilo ob poti toliko čemaža, da bi ga lahko želi kar s srpom. Na predhodno opozorilo vodnika o obilici te zdravilne zeli so imeli udeleženci izleta s seboj vrečke iz naravnih materialov, kamor so urno nabirali mlade liste čemaže. Po slabe pol urice so bile vrečke bolj in manj polne in našo pot v dolino smo lahko ponovno nadaljevali.

Užitek ob nabiranju čemaža

Zadovoljni z lepimi doživetji z izleta na Javornik smo se napotili nazaj v Ljubljano in si obljubili, da se kmalu zopet srečamo na kakšnem viharški izletu.

Nevenka Kanduč

SABOTIN (609 m), 6. 5. 2017

Sabotin. Čokast hrib nad Novo Gorico oz. strmo nad Solkanom. Vsi smo že slišali zanj, če ne prej, pa zaradi daleč vidnega kamnitega napisa TITO, ki je pred leti sprožil politične strasti in nočne menjave v JJ, pa spet nazaj. No, sedaj so verniki osamosvojitelja popustili, domačini pa prvotni zapis negujejo tako, da redno kosijo zeleno goščavo in ohranjajo vidnost daleč naokrog, kot mi je zatrdil vzdrževalec ob našem spustu. Meni je Sabotin ljub zaradi ruja, ki pozno jeseni na gosto rdeči in zlati njegova pobočja in nehote spominja na krvavo kalvarijo prve svetovne vojne. Hrib je preluknjan s kavernami in rovi, saj so se tu vkopavali vojaki in vzdrževali soško fronto več let.

Naše izhodišče je parkirišče pri Dolgem mostu, tokrat povsem zapolnjeno z udeleženci z vseh koncev Slovenije, ki so prišli na spominski pohod ob žici okupirane Ljubljane (Ups! Ne imenuje se več tako, samo še "rekreativni pohod" oz. "pot." Kako smo iz upornega naroda postali majhne kramarske dušice!)

Vožnja proti Primorski, postanek na Ravbarkomandi pa nato pod Nanosom spust v Vipavsko dolino mimo nešteti cvetočih akacij, mimo Ajdovščine in srednjeveškega Svetega Križa na vzpetini in že smo na odcepu za Tolmin in Bovec, prav kmalu tudi za Solkan. Kombi in avto pustimo na parkirišču pod mostom nad Sočo. Krenemo čez most, občudujemo smaragdno reko in spoštljivo višino, ki jo tedensko preizkušajo najbolj drzni, sicer privezani, s skoki tik nad Sočo. Blizu je tudi največji kamniti železniški most na svetu s 85 m dolgim lokom. Prav kmalu za mostom se strmo spustimo na pešpot oz. kolesarsko pot ob reki, da se bomo vzpeli na naš vrh po severni strani.

Na levem pobočju nas pred podori kamenja s pobočja Sabotina varuje mreža, na desni dolino pogloblja Soča, zajezena pri hidroelektrarni Solkan, tik nad njo se pne

gozdno pobočje Skalnice - Svete gore z mogočnim samostanom.

Viharniki na poti

Po dobrih dvajsetih minutah je našega ogrevanja konec. Pred nami je nezahteven vzpon po stoletni mulatjeri, ki pa se čez čas spremeni v prav spodobno strmino, tu in tam zavarovano z jeklenicami. Izredno lepa pot, pretežno v senci. Ves čas nas spremlja ptičje petje, oglasi se tudi kukavica.

Po dobri uri in pol se tik pred vrhom ustavimo in spočijemo ob vojaških votlinah.

Sabotin je park miru. Na njegovih pobočjih so bili v boje na Soški fronti vključeni pripadniki 22 narodov.

Najbolj nas zanima "kopalnica"-umivalnica, namenjena le poveljniškemu kadru vojske 1. svetovne vojne. Še malo vzpona in že smo na grebenu tik nad planinsko kočjo, nekdanjo stražnico. Posedemo po klopeh na udobni ploščadi in

se opajamo s pogledi na mehka, valovita Goriška brda, v daljavi se vidi morje.

Zaradi meglic in bližajočih se deževnih oblakov Furlanijo in Trbiž le slutimo. Pridruži se nam oskrbnik in nam usmeri pogled na bližnje Vipolže, Medano, Dobrovo, Šmartno, Kojsko, tam čez mejo pa na Čedad in Karmin. Severozahodno od nas vidimo še pobočje Korade, kjer smo bili lani. Res škoda, da nimamo lepšega vremena. Ove nas, da dajeta Bricem kruh

predvsem vinogradništvo in sadjarstvo, v zadnjih letih ponovno oljkarstvo. Zemlja je skopa, podnebje pa zaradi bližine morja in ugodnih vetrov primerno le za te kulture. Možakar je tudi poln zanimivosti o mulah, nepogrešljivih na takih terenih v 1. svetovni vojni. (Nekdo pripomni, da bi tudi te živali zaslužile spomenik - pomnik na te čase.) V koči ima tudi zbirko predmetov in slik iz tistega časa.

Ekipa viharikov se na ogled postavi.

Tik pred odhodom nas zasujejo še starodobni avtomobili in motorji, ki imajo cilj na gori. Čeprav so pošteno onesnažili zrak, smo z zanimanjem občudovali zloščene lepote različnih starosti.

Srečanje starodobnikov

Vračamo se po grebenu južne strani mimo nekaj že precej zaraščenih vojaških zaklonišč, si priskrbimo žige na neizrazitem vrhu, občudujemo divje orhideje, metuljnice, graščice, kukavice, perunike. Hodimo tik ob državni meji, na kar nas opozarjajo mejni kamni, vse do ruševin cerkvice sv.Valentina. Denarja za obnovo očitno ni, so pa zidovi vsaj delno zaščiteni pred propadom s cementnimi zalivkami. Še en odprt pogled na obe Gorici, mesti z nešteti nizkimi hišami med bujnim zelenjem, Sočo, ki vijuga na italijanski strani proti morju, in že nas zagrne zelenje med prav nič zahtevnim spustom, le sem in tja spolzkim zaradi nedavnega dežja. Tudi nas je za kratek čas preplašil, toliko da smo povlekli iz nahrbtnikov zaščito, pa je že nehal.

Znosno utrujeni, starejši z malo trdimi koleno, smo zaključili izlet v lokalnu na glavnem trgu v Solkanu, ki mu poseben pečat daje novodobni spomenik - fontana arhitektov Sadar&Vuga, posvečen tisoči obletnici omembe kraja.

Še eno prijetno druženje starih in novih viharikov, za katere se še posebno trudi vodnik Štefan. Prav je tako.

Darja Jurjec

SPOZNAJMO ŽIVALI SKOZI POEZIJO

STRIGALICA

STRIGALICA – DOBRA MAMA
ČUVA JAČKA ČISTO SAMA.
NEŽNO JIH POLIŽE IN SKRBI,
DA SE NIČ JIM NE ZGODI

OTROKE PAZI, SKRBNOST VZGAJA,
KAR PREVEČ JIH ŽE RAZVAJA.
TODA PREVELIKA SKRBNOST
KONČNO JO PRIPELJE V SMRT.

Včasih so se ljudje bali strigalice, ker so mislili, da zleze v ušesa in tam odloži jajčeca.

V resnici odlaga jajčeca v jamico, ki jo izkoplje sama. Ves čas je ob njih, liže jih, da se kar svetijo, in če so v nevarnosti, jih prenese v novo skopano luknjico. Ob tem sploh nima časa, da bi sama kaj pojedla. Celo mlade strigalice, ki si že znajo poiskati hrano, še vedno brani pred sovražniki.

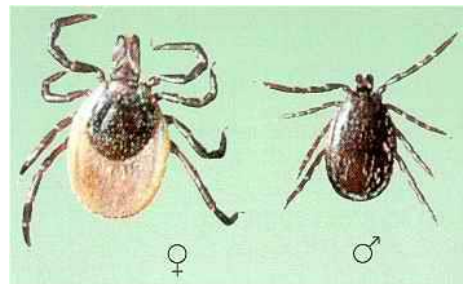
Končno opeša in otroci jo pojedjo.

Foto: Barbi (www.foto-narava.com)

KOGA V GOZDU SE BOJIŠ?

KOGA V GOZDU SE BOJIŠ?
KDAJ JE DOBRO, DA ZBEŽIŠ?
BITJA, KI LJUDJE SE JIH BOJIJO,
PRED LJUDMI TAKOJ ZBEŽIJO.
KLOP EDINA JE ŽIVAL,
KI NEVARNA JE POSTAL.

ČE **MEDVED** PRED TEBOJ STOJI,
V TLA POGLEJ, OČI ZAPRI;
NAJBOLJE JE, DA KAR STOJIŠ
IN MIRNO ČAKAŠ – NE BEŽIŠ;
NA ZADNJIH NOGAH BO POSTAL,
POTEM PA V GOZD BO ODHLAČAL.

Janez P.: Radovednost in pozornost
(www.foto-narava.com)

MERJASEC HITRO TE ZAZNA
IN STRAN OD TEBE ODDIVJA.
NJEHOVA ŽENA – DIVJA SVINJA
PA S PRAŠIČKI SE UDINJA;
ČE NJIH OPAZIŠ, SE ODSTRANI -
PRAŠIČKE MAMA KRUTO BRANI.

Ginger: srečna družina
(www.foto-narava.com)

PRAVI VOLK LOVI DIVJAD
IN NE SKAČE PREK OGRAD.
V OGRADI NAREDI POGROM
LE ČE SPARIL SE JE S PSOM;
TO NI VOLK - TO JE POL PSA,
MANIR NOBENIH NE POZNA.

Ginger – (www.foto-narava.com)

RIS JE LEPA MAČJA ZVER,
SREČAŠ GA PA PRAV NIKJER.
PREKO DNEVA RIS POČIVA,
SE NEKJE NA VARNEM SKRIVA.
RIS ČLOVEKA SE BOJI
IN ZATO TAKOJ ZBEŽI.

Foto: Miha Krofel

DA V GOZDU SO NEVARNE **KAČE**,
SO NEUMNE STARE TRAČE.
V GOZDU PRAV NIKJER NI GADA;
KAČA SPLOH NE MARA HLADA.
MODRAS, KI SE NA KAMNU GREJE,
ŠVISTNE DALEČ STRAN POD VEJE.

Smokulja foto: (www.foto-narava.com)

LE ENA JE ŽIVAL NEVARNA -
MAJHNA DROBNA IN NEMARNA:
SKRITI GOZDNI PREBIVALEC,
GRDI MALI ZAJEDALEC,
KLOP NEVARNI GRDI KRVOSIS,
NJEGA BOJ SE PRAV ZARES!

**PRISESAN KLOP - TAKOJ K
ZDRAVNIKU!**

Avtorica poezije: Alenka Dobeic

UTRINKI IZ NARAVE

Jelenjad v bližini doma

Če se boste odločili obiskati najbližjo planinsko koč v okolici Ljubljane in se tako opravili na Rašico, boste deležni tudi enkratnih pogledov na jelenjad, ki sem jih deležna tudi sama, ko se odpravim na sprehod kar od mojega doma. Seveda ne boste smeli izbrati grebenske poti, pač pa makadamsko pot po dolini potoka Črnušnica, ki se prične takoj za naseljem Črnuče. Po kakšnih 15-ih minutah hoje boste na obeh straneh ceste uzrli dva velika ograjena prostora, v katerih lastnik zemljišča goji jelenjad. S to dejavnostjo je pričel že pred kakšnimi štirimi leti, le da je takrat pričel z nekaj damjaki. Trop je bil precej majhen. Nato nekaj časa živali ni bilo, v predlanskem letu pa sta se v obeh ogradah pojavila dva velika tropa jelenjadi. Na zgornji strani ceste kraljuje prelep jelen z mogočnimi rogovi, družbo pa mu dela okrog 20 košut in nekaj mlajših jelenov.

Na spodnji strani ceste so samo košute različnih starosti. Sprehajalci in pohodniki kar pogosto mečejo v ogrado suh kruh, ki ga imajo živali zelo rade. Divjad se je tako zelo navadila na ljudi, da kar hitro pritečejo do ograje, če se pri njej vsaj nekaj minut zadržujemo, saj pričakujejo priboljšek. Sama sem velikokrat priča prizorom, ko pridejo starši z otroki ali dedki in babice z vnučki, hranijo jelenjad in jo pri tem z zanimanjem opazujejo.

Ko sem se nekoč v lanskem letu z grebena spuščala proti ogradam, me je ustavil moški, očitno lastnik jelenjadi, in me povprašal, ali sem na poti srečala kakšno košuto. Seveda je v gozdu nisem srečala. Nato mi je pripovedoval, da so mu »tri mule« iz Črnuč, pri tem je imel v mislih poredne najstnice, prežagale kovinsko ograjo in cel trop košut spustile na prostost. Imel je veliko stroškov, da so jelenjad izsledili in jo s pomočjo veterinarjev in lovcev spravili nazaj v ogrado, vseh živali pa do takrat še ni uspel izslediti. Najstnice je očitno pri dejanju nekdo videl, saj mi je lastnik povedal, da jih je policija že zaslišala. Sama lahko le ugibam, kaj jih je vodilo k temu dejanju: zgolj zabava zaradi kratkočasja, objestnost, ali pa so se jim živali smilile in so jim tako hotele pomagati na prostost. Po tem dogodku je lastnik jelenjadi še dodatno ojačal ograjo in dal napise, da je prostor pod video nadzorom.

Še nekaj informacij o jelenjadi, ki sem jih zbrala s spletnih strani interneta. Navadni jelen je ena največjih vrst jelenov, saj lahko zraste do višine 130 cm in lahko pridobi težo do 300 kg. Samci se ločijo od samic po mogočnem rogovju. Rogovje postaja z leti vse večje in vse bolj

razvejano, odpade pa v obdobju od februarja do aprila. Novo zraste do konca avgusta. Dlaka je pozimi sivo rjava, poleti pa rdeče rjava. Mladiči so v prvih mesecih progasti. Življenjska doba jelenjadi je lahko do 20 let, povprečno pa dočakajo le okoli 5 do 6 let starosti.

Jeleni živijo v čredah, le jeleni na vrhuncu moči živijo samostojno. Črede jelenov razpadejo v času parjenja, ki mu rečemo ruk. Ruk poteka na ustaljenih krajih, praviloma septembra. Takrat si samci s fizičnim merjenjem moči v borbah skušajo pridobiti čim več košut. Nosečnost traja 8 mesecev. Mladiči se skotijo maja in junija. Košuta običajno povrže enega mladiča, ki je samostojen po enem letu.

Jelenjad ima dobro razvit vid, sluh in voh. Hrani se s travo, zelišči, poganjki, lubjem, plodovi in posevki. V mrzlih in sneženih zimah povzročajo veliko škodo na gozdnem drevju, saj lupijo lubje za hrano.

Na svetu obstaja približno 34 vrst jelenov. Obstaja domneva, da so se jeleni razvili pred 5 milijoni leti v gozdovih Severne Amerike in Sibirije, druga veja pa se je razvila v Aziji.

Nevenka Kanduč

KUŽNA ZNAMENJA

Na enem od mojih pohodov po Slovenjgoriški planinski poti, od Trnovske vasi do Juršincev, sem naletel na kužno znamenje v vasi Hvaletinci in Selah. Ker sem kužnih znamenj videl po Sloveniji veliko (Ptuj, Gor. Radgona, Maribor, Celje, Ljubljana, Vodice itd.), sem se odločil, da s pomočjo spleta napišem nekaj o tej hudi bolezni, ki je morila naše prednike.

Leta 1680 je na Ptuju in okolici morila kuga. Umrlo je veliko ljudi, ki so jih pokopavali kar v skupne grobove, pokope pa so morali opravljati kaznjenci.

Kužno znamenje v Hvaletincih

Kuga je bila opisana že v antiki, iz zgodovine pa je verjetno najbolj znana epidemija kuge, ki je prizadela Evropo v poznem srednjem veku, tedaj je umrlo 30-60% evropske populacije. Naravna žarišča kuge so prisotna na vseh kontinentih, razen v Avstraliji. V Evropi so omejena na območje okoli Kaspijskega jezera in vzhod Kavkaza.

Za obdobje 1954-1997 WHO v svetovnem merilu navaja preko 80.000 primerov kuge pri ljudeh in dobrih 6500 smrtnih primerov, skoraj 60% primerov je bilo v Aziji. Na leto WHO prijavijo 1000-2000 primerov, dejansko število je najbrž višje. Večina primerov v zadnjih 20 letih je bila na podeželskih/kmetijskih območjih. Upad incidence kuge gre pripisati predvsem izboljšanju življenjskega standarda in zdravstvenih služb. V razvitem svetu je največ primerov kuge v ZDA. V Sloveniji kuge ni.

Kužno znamenje na Selah

Kuga je bakterijska infekcijska bolezen, ki jo povzroča enterobakterija *Yersinia pestis*. Inkubacijska doba je 2-8 dni. Kuga se prenaša z živalmi, predvsem glodavci. Iz okuženega glodavca se kuga prenese na človeka preko bolhe. Ljudje so za omenjeno bakterijo naključni gostitelji in ne prispevajo k naravnemu ciklusu bolezni. Po preboleli bolezni se razvije delna imunost.

Obstaja več pojavnih oblik kuge, najpogostejša je bubonska kuga. Bolezen nastopi nenadno z visoko vročino, mrzlico, splošno šibkostjo in glavobolom. V nekaj urah sledi pojav izjemno povečanih in bolečih področnih bezgavk – bubo, najpogosteje v pazduhah, dimljah ali na vratu.

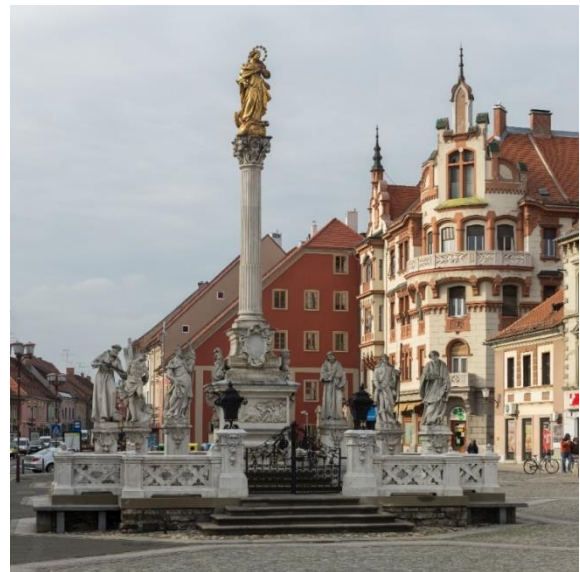
Septična kuga lahko nastane brez primarnega buba, pogosteje pa je *Y. pestis* prisotna v krvi v kasnejših fazah bubonske kuge. Bakterijski endotoksin povzroči strjevanje krvi znotraj žile, nastopi tromboza in s tem zamašitev drobnih žil, kar lahko privede do propada tkiv in gangrene, lahko so potrebne tudi amputacije. Brez zdravljenja je septična kuga skoraj vedno usodna.

Pljučna kuga je najredkejša oblika. Možen je prenos s človeka na človeka, brez posredovanja živali. Začetni znaki so podobni kot pri drugih hudih okužbah dihal, kasneje se pojavi še izkašljevanje

krvi. Brez zdravljenja je smrtnost blizu 100%.

Bolezen se prenaša z ugrizi okuženih bolh, kapljično, z direktnimi stiki z bolniki, z indirektnimi stiki – predvsem kontaminirana zemlja ali živalska tkiva, ugrizi okuženih živali, npr. mačk.

Ob sumu na kugo je potrebno zdravljenje začeti takoj. Bolniki morajo biti v izolaciji. Zdravi se z antibiotiki. Obstaja tudi cepivo proti kugi, vendar glede na to, da je kuga pri ljudeh redka bolezen, se cepljenje rutinsko ne izvaja.

Kužno znamenje v Mariboru

Izredno veliko in razkošno kužno znamenje je tudi na Glavnem trgu v Mariboru, kot pomnik postavljen v zahvalo za konec kuge, ki je v 17. stoletju terjala življenje tretjine prebivalstva. V zahvalo za konec kuge so mariborski prebivalci leta 1681 postavili kužno znamenje - steber s podobo Marije vnebovzete. Nad njeno glavo je venec iz dvanajstih zvezd in pod njenimi nogami mesec.

**S pomočjo spletnih informacij
pripravil: Pavli Jarc**

MINUTKA ZA POEZIJO

V ŽLEBEH POD ŠPIKI NAD POLICAMI

*V Nevejskem sedlu – tam u Žlebéh,
mi gre na jok in gre na smeh;
gledam Špíke vrh Políc,
jokam in se smejem uštríc:*

*»Kje neumnosti je meja?
Kaj pomeni ta Neveja?
Veja? Ne! Morda je sneg?
Ali stimi gorski breg?«*

*Žlebu je podobna cesta,
ki pripelje me do mesta
tja pod Špíke vrh Políc,
kjer bilo je toliko krivic:*

*so Slovence izselili,
kraje laške naredili
in sedaj Slovenčič naš
Špikom pravi kar - Montaž.*

Domača, slovenska imena izjemno dobro opišejo kraje. Poti in ceste »V Žlebeh« so tako stisnjene, da dejansko dajo občutek žleba. Italijani so V Žlebeh prekrstili v Sella Nevea, kar tistim, ki ne razumemo laško, ne pove ničesar. Zato smo stvar priredili po svoje – Snežno sedlo smo prevedli v Nevejsko sedlo.

Špiki – ostre gorske špice so posejane nad ogromno, s polic sestavljeno gmoto, ki izgledajo kot gromozanske, druga nad drugo postavljene kamnite police.

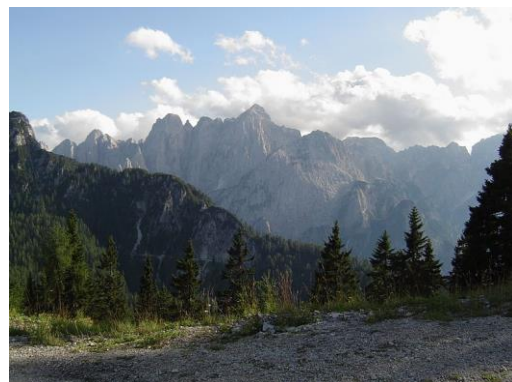
»Špiki nad Policami« ne bi mogli imeti imena, ki bi bolje opisal ta pogled. Toda Slovenčiči, ki večinoma gore sploh videli nismo, jo imenujemo Montaž.

Špik s Hude Police (2420 m)

Najvišji je Špik nad Policami ali Poliški Špik.

Špiki nad policami- pogled z Zajzer Koroška v Avstriji

Alenka Dobeic